

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 8. junij 2012

SPLOŠNA MATURA

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Prazgodovinska umetnost na Slovenskem**

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.1	1	♦ paleolitik	
	1	♦ neolitik	
	1	♦ kovinske dobe	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.2	1	eden od: ♦ koliščarsko naselje ♦ mostišče	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.3	2	dva od: ♦ kamen ♦ kost ♦ žgana glina ♦ bron ♦ železo ♦ klesanje ♦ kovina	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dva od: ♦ rezljanje ♦ rezbarjenje ♦ modeliranje ♦ ulivanje ♦ odvzemanje ♦ gravura ♦ torevtika ♦ kovanje ♦ graviranje	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.4	3	trije od: ♦ antropomorfno oblikovanje ♦ simetrija ♦ vrezani geometrični vzorci ♦ stilizacija	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Vaška situla	
	3	tri od: ♦ prihod veljakov ♦ darovanje ♦ sprevod živali ♦ rokoborba ♦ gostija ♦ bojni pohod ♦ selitev ljudstev	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

2. naloga: Vloga slikarstva v zgodnjekrščanski in bizantinski umetnosti

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.1	3	trije od: ♦ tempera ♦ freska ♦ mozaik ♦ miniaturno slikarstvo ♦ stensko slikarstvo ♦ tabelno slikarstvo ♦ purpurni rokopisi ♦ knjižno slikarstvo	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.2	1	♦ Dobri pastir	
	1	♦ Kristus kot vodja vernikov in varuh črede	
	1	♦ Orfej	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.3	1	♦ vstavljanje kamenčkov v podlago	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.4	1	eden od: ♦ pergament ♦ ustrojena živalska koža ♦ papirus	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.5	1	♦ ikone	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	3	trije od: ♦ toge figure ♦ frontalni pogled ♦ široko razprte oči ♦ zlato ozadje ♦ ploskovitost ♦ jasna kontura ♦ tipizirane figure	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.6	1	♦ cesar Justinijan	
	2	dva od: ♦ simbolno nastopa kot Kristus ♦ simbolno daruje pateno in sodeluje pri obredu ♦ predstavljen kot posvetni in duhovni vladar ♦ kristusov monogram na ščitu	
Skupaj	3		

3. naloga: Razvoj sakralne arhitekture od antike do starokrščanske umetnosti

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.1	1	♦ klasično obdobje grške umetnosti	
	1	♦ helenistično obdobje grške umetnosti	
	1	♦ rimska antika	
	1	♦ starokrščanska umetnost	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.2	1	♦ dorski stebni red	
	2	dva od: ♦ nima baze ♦ nad arhitravom friz, triglifi in metope ♦ žlebljeno deblo ♦ preprost kapitel ♦ strog, možat stebni red	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	1	♦ Partenon na atenski akropoli	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.3	2	dva od: ♦ vzdolžni ali longitudinalni tloris ♦ stebrišče z vseh strani ♦ najsvetejši prostor je naos ali cela s kipom božanstva	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	2	dva od: ♦ središčni ali centralni tloris v obliki kroga ♦ vrisana kroglja, ki jo prebada okulus ♦ niše v notranjosti ♦ členjena stena ♦ pravokotno preddverje s stebriščem	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.4	1	♦ starokrščanska bazilika	
	2	dva od: ♦ ladja ♦ apsida ♦ transept ♦ preddverje, narteks ♦ baptisterij	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

4. naloga: Kult umrlih na Apeninskem polotoku

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.1	1	♦ etruščanska	
	1	♦ starokrščanska umetnost	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.2	1	♦ terakota/žgana glina	
	1	♦ modeliranje	
	1	♦ kamen	
	1	♦ klesanje/odvzemanje	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.3	2	♦ predstavljena je zakonska dvojica na simpoziju v čast umrlega, v rokah imata čaše, povezana z ljubečimi kretnjami ... ♦ dvojni portret	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.4	3	trije od: ♦ Kristus Dobri pastir ♦ Jona ♦ oranta ♦ krst ♦ evangelist ♦ ribiči – apostoli	Za 1 pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.5	1	eden od: ♦ visoka renesansa ♦ manierizem ♦ renesansa	
	1	♦ Michelangelo	
	1	eden od: ♦ Firence ♦ Medičejska kapela ♦ San Lorenzo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.6	1	eden od: ♦ Giuliano de Medici kot vita activa ♦ menjavanje dneva in noči ♦ minevanje časa ♦ personifikacija dneva in noči	

5. naloga: Geniji visoke renesanse

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.1	1	eden od: ♦ 1490–1520 ♦ 16. st.	
	1	eden od: ♦ Rim ♦ Firence	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.2	1	♦ 4	
	1	♦ 3	
	1	♦ 1	
	1	♦ 7	
	1	♦ 5	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.3	1	♦ David	
	3	trije od: ♦ je simbol zmage humanizma nad srednjeveškim pojmovanjem človeka ♦ predstavlja simbol Firenc, moči, lepote, zmage ♦ silovitost v upodobitvi, akt, atletsko telo ♦ zgledovanje po antiki ♦ samozavest	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.4	1	♦ Leonardo da Vinci	
	1	♦ Mona Lisa	
	2	dva od: ♦ tričetrtinski dopasni portret ♦ sfumato ♦ piramidalna kompozicija ♦ osvetljen obraz in roke ♦ oseba je pred krajinskim ozadjem, ki odseva njeno dvoumno in enigmatično razpoloženje ♦ skrivnostni nasmehek, pogled	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Značilnosti baročnega slikarstva

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.1	3	trije od: ♦ žanr ♦ apoteoza ♦ Sveta Družina ♦ reprezentančni dopasni portret ♦ skupinski portret	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.2	1	♦ 5	
	1	♦ 6	
	1	♦ 7	
	1	♦ 1	
	1	♦ 4	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.3	1	♦ Almanach	
	1	eden od: ♦ Kwartopirci ♦ Veselo omizje	
	2	dva od: ♦ tople barve, rjav kolorit ♦ chiaroscuro ♦ diagonalna kompozicija	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
1.4	1	♦ baročni stropni iluzionizem	
	2	dva od: ♦ alegorija ♦ apoteoza ♦ povečanje krščanskih svetnikov ♦ antična mitologija ♦ vnebovzetje	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

2. naloga: Značilnosti baročne arhitekture

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.1	1	♦ gradnja cerkva	
	1	♦ dvorcev	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.2	1	♦ jezuiti	
	1	♦ Il Gesù	
	1	♦ Rim	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.3	1	♦ 7–5	
	1	♦ 8–4	
	1	♦ 9–6	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.4	2	dva od: ♦ prevladuje središnji tloris različnih krožnih oblik, od kroga do elipse ♦ tlorisna oblika je razgibana in nepravilna ♦ prostor je prelivajoč in enotno učinkujoč ♦ jezuitski tloris	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.5	1	♦ Ludvik XIV.	
	1	♦ Versailles	
	1	♦ Zrcalna dvorana	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
2.6	1	♦ Trg sv. Petra v Rimu	
	1	♦ Bernini	
Skupaj	2		

3. naloga: Umetnost okoli leta 1900

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.1	1	♦ secesija	
	1	eden od: ♦ art nouveau ♦ jugendstil ♦ liberty	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.2	1	eden od: ♦ umetna obrt ♦ zlatarstvo	
	2	dva od: ♦ vegetabilne oblike ♦ prelivanje oblik ♦ dekorativnost ♦ prevlada ornamenta	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.3	3	trije od: ♦ Otto Wagner ♦ Antonio Gaudi ♦ Victor Horta ♦ Josef Hoffman ♦ Josip Vancaš ♦ Jože Plečnik ♦ Herbert Olbrich ♦ Gustave Eiffel	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.4	1	♦ okoli 1900	
	1	eden od: ♦ Miklošičev trg ♦ Sodnijski trg	
	1	♦ Urbančeva hiša	
	1	eden od: ♦ Grand hotel Union ♦ Filipov dvorec ♦ Kresija	
	1	♦ potres leta 1895	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
3.5	2	dva od: ♦ Maks Fabiani ♦ Jože Plečnik ♦ Josip Vancaš	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

4. naloga: Spremembe v kiparskem upodabljanju človeškega lika v modernizmu

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.1	1	♦ Auguste Rodin	
	1	♦ Calaiški meščani	
	1	eden od: ♦ kompozicijo sestavlja razgibana skupina moških likov, ki med seboj izrazno gestikulirajo ♦ oblikovanje je ekspresivno ♦ celota deluje dinamično ♦ kompozicija je na nizkem podstavku v javnem prostoru in nam je s tem približana	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.2	2	dva od: ♦ hitrost letenja ♦ lahkotnost gibanja v zračnem prostoru ♦ eleganca ♦ aerodinamičnost oblike ♦ svetlobni učinki na zglajeni bronasti površini kot bleščanje svetlobe na ptičjem perju	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.3	1	♦ 2	
	1	♦ 1	
	1	eden od: ♦ 4 ♦ 6	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.4	1	♦ France Kralj	
	1	♦ ekspresionizem	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.5	1	♦ slika 5 – kipar z izvotljeno notranjščino telesa prikaže, da se umetnikovo življenje (naslov kipa je Umetnik) oplaja iz njegove duševnosti, notranjosti	
	1	♦ slika 6 – abstrahiral ga je in odmisлил od glavne gmote telesa odstopajoče dele, ne vidimo glave ne dlani ne stopal, bistvena je usločena črta telesa	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.6	1	♦ slika 4 ♦ Henry Moore	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
4.7	2	dva od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Zdenko Kalin ♦ Jakob Savinšek ♦ Drago Tršar ♦ Jakov Brdar 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

5. naloga: Slovensko slikarstvo in kiparstvo druge polovice 20. stoletja

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.1	1	♦ Zoran Mušič	
	1	♦ Nismo poslednji	
	1	eden od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ izkušnja koncentracijskega taborišča Dachau ♦ umiranje ♦ tragična izkušnja vojne ♦ trpljenje 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Zdenko Kalin	
	1	eden od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ kiparja ne zanima natančno prikazovanje fizičnih nadrobnosti ♦ telo poenostavi ♦ upodobitev je namenjena dejanju, v katero sta zatopljeni otroka 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.3	2	dva od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ potopljeni čoln na sliki je prikazan nerazpoznavno, je abstrahiran ♦ sestavljen je iz barvnih lis in ne realističnih poudarkov ♦ gledalec ob sliki zazna časovno razsežnost fizičnega propadanja potopljenega predmeta, razpadanje ♦ skrbno sta preiščeni oblikovna in barvna kompozicija 	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.4	1	♦ avtoportret	
	2	dva od: ♦ svetli toni ♦ razvidni vsi deli telesa ♦ uradna obleka, ki sicer spominja na harlekinovo, slikar prikazan pri delu ♦ okrasti in rdečkasti toni ozadja, ki stopnjujejo razpoloženje utesnjenosti ♦ deli telesa okrnjeni, porezani, telesna povrhnjica ranjena ♦ abstrahiranje oblik, deformacija, stilizacija	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
	1	eden od: ♦ France Mihelič ♦ Gojmir Anton Kos ♦ Lojze Spacal ♦ Miha Maleš	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.5	1	♦ grafika	

Vpr.	Točke	Odgovor	Dodatna navodila
5.6	1	♦ OHO	
	2	dva od: ♦ mavčni odlitki stekleničk, vsakdanjih predmetov, ki nas obdajajo ♦ človek se mora otresti občutka, da je vzvišen nad predmeti; ti naj ne bodo le tržno blago, ki ga po uporabi odvržemo ♦ z odlivanjem uporabnih predmetov so želeli doseči, da bi se zblížala umetnost in življenje	Za 1 pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Skupno število točk: 60

DEL B**Splošna navodila za ocenjevanje**

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o izbranem likovnem delu	ime umetnika, naslov izbranega likovnega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	opis motiva in navedba ter opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (barva, svetloba, perspektiva, prostornina, masa) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	4 točke
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in strukturo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3–4 točke	
3. vsebinska razčlemba	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	4 točke
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3–4 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano likovno delo; razlaga ni jasna	1–2 točki	4 točke
	celovita navedba okoliščin in smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi ter jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3–4 točke	
5. opredelitev odnosa do likovnega dela	zapis odnosa o izbranem likovnem delu	1–2 točki	4 točke
	smiselna opredelitev odnosa do izbranega likovnega dela z utemeljitvijo	3–4 točke	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1**6. naloga**

EO	Odgovori
1	♦ Giotto (di Bondone), poslikava v kapeli Scrovegni (tudi Capella dell'Arena), Padova, 1303–1305, freska, 29,26 x 8,48 x 12,8 m velika poslikana površina, gotika.
2	♦ Kapela Scrovegni je majhna enoladijska arhitektura z banjastim obokom, zgrajena iz opeke. Notranjščino je Giotto v tehniki freske poslikal od tal do stropa (skupaj 700 m ² poslikanih površin). Svetloba pada v prostor skozi 6 oken na južni in triforo na zahodni steni. ♦ Obok je moder kakor nebo, z zlatimi zvezdami in medaljoni s Kristusom, Marijo, Kristusovimi predniki in drugimi starozaveznimi liki. Zidovi pod njim so poslikani tako, da so stene razdeljene na tri vodoravne pripovedne pasove in spodnjega z navideznim marmoriranjem ter s kipi Pregreh in Kreposti. ♦ V pasovih se zvrstijo posamezna pravokotna polja s prizori iz Marijinega in Kristusovega življenja. Nanizana so v logičnem zaporedju zgodbe ter tečejo čez obe stranski in slavoločno steno, tako da se pripoved začne v zgornjem desnem vogalu cerkve, če gledamo proti oltarju, in konča spodaj. ♦ Na slavoločni steni sta na vsaki strani tromplejsko naslikani kapeli, ki sta primer visoke stopnje slikovnega iluzionizma, spretnosti, ki je pomembno prispevala k Giottovi slavi v <i>trecentu</i> . Nad njima je motiv Marijinega oznanjenja. Zahodno steno z vhodom v kapelo pa prekriva velik

	<p>prizor Poslednje sodbe.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Kompozicijska jasnost in nadzor nad prostorom sta dobro premišljena, da le podkrepita učinkovitost pripovedne celote. Ni odvečnega detajla, geste figur so v tem izčiščenem prostoru izjemno dramaturško učinkovite, ne da bi jih Giotto zato kakor koli ekspresivno poudarjal. ◆ Prizori so lahko berljivi, zgoščeni, oblike v njih taktilne, težke in dejavne. ◆ Giottovo spretno obvladovanje prostorskega iluzionizma, ki ga izkorišča pri prostorskih postavitvah in osvetlitvah, je očitno. Pri poglobljanju prostora si rad pomaga s figurami, prikazanimi s hrpta. Figure so povezane s prostorom, celota deluje poenoteno. Oblike so mehko modelirane, posebno koža in draperije. Z blagim stopnjevanjem osvetlitve mu uspe ustvariti občutek polne prostornine organskih teles. ◆ Oblikovne učinke podkrepi psihološki realizem. ◆ Sposobnost prikazovanja 3D-prizorov še nikoli prej ni dosegla tako popolne sinteze. ◆ Slikar je pri načrtovanju poslikave upošteval mesto gledalca v kapeli. Prizori učinkujejo tako, da se gledalcu zdi, da je vključen v dogajanje. ◆ Odrekel se je gotski navadi prikazovanja hierarhije posameznih figur z velikostjo. ◆ Giotto je mojster slikovne pripovedi, ki jo začini s prepričljivimi dodatki, da vsebino prizora hitreje razberemo.
3	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Zgornji pas pravokotnih polj v vsej svoji dolžini predstavlja Marijino zgodbo: najprej zgodbo njenih staršev, Joahima in Ane, na južni strani, in Marijino zgodbo, njeno mladost, ženitni spreved ... na drugi, severni strani (12 polj na obeh stenah). V srednjem pasu je na južni strani Kristusovo otroštvo in njegovo delovanje, na severni strani pa čudeži (11 polj na obeh stenah). Spodnji pas kaže Kristusovo trpljenje, smrt in vnebohod ... (11 polj na obeh stenah). ◆ Najnižji pas spodaj prekriva poslikava z navideznimi marmornimi ploščami in v grizaju naslikanimi kipi 7 Kreposti in 7 Pregreh. ◆ Prizor Poslednje sodbe na vhodni (zahodni) steni kapele je največji in osrednji poudarek celotne poslikave. V spodnjem delu je naslikan tudi donator, Enrico Scrovegni, ki kleče izroča model kapele Devici Mariji in dvema drugim svetnikoma, najverjetneje svetima Janezu Evangelistu in Katarini Aleksandrijski. Pri tem mu model pomaga pridrževati duhovnik. Kapelo je donator posvetil Devici Mariji, mestu Padova in odrešitvi svojega očeta, ki ga je Dante v <i>Božanski komediji</i> postavil v pekel. ◆ Slikar se manj posveča Kristusovim čudežem kakor prizorom iz življenja Marije in njenih staršev, s čimer pokaže, da ga bolj od nadnaravnega zanima človeško.
4	<ul style="list-style-type: none"> ◆ To je prvo Giottovo delo, ki ga lahko zanesljivo datiramo in spada v njegovo zgodnje obdobje. Po njem je opredeljen njegov umetniški slog, kar omogoča, da mu pripišemo dela, za katera arhivski podatki ne izpričujejo avtorstva. ◆ Kapela predstavlja Giottov umetniški vrh. Poslikava je tudi eden najpomembnejših slikovnih ciklov v italijanski umetnosti. ◆ Že v življenju je umetnik dosegel veliko slavo (in bogastvo) ter veljal za prelomno osebnost, ki je bistveno prispevala k razvoju slikarstva. Vse to vemo predvsem zaradi bogatih pisnih virov, ki so jih za seboj pustili slikarjevi sodobniki v obeh mestih, kjer je deloval, v Padovi in Firencah. ◆ Če bi prešteli <i>giornate</i> (dnevnice), bi videli, da je bila kapela poslikana v 852 dneh. ◆ Način prikazovanja bibličnih dogodkov s poudarkom na pripovednih elementih nas spomni na način bizantinskih cerkvenih poslikav, ki so jih v Italiji prikrojili na poseben način. ◆ Kapela Scrovegni je edini preostali del palače enega najpomembnejših padovanskih meščanov tistega časa, bogatega trgovca Enrica Scrovegnija. Postavljena je bila na mestu, kjer je nekoč stala rimska arena (zato imenovana tudi Capella dell'Arena). ◆ Giotto je prvi slikar, ki je na sliki upodobil prostor v tretji razsežnosti s perspektivnimi pomagali in prispeval k razvoju realizma. ◆ Giotto velja za mojstra freske. ◆ Giottov vpliv na naslednje generacije slikarjev, najprej italijanskih renesančnih, je bil neizmeren, njegova slava se je nadaljevala tudi po njegovi smrti. ◆ V literaturi se pojavlja hipoteza, da je Giotto tudi avtor arhitekture kapele, ki pa je zaradi nekaterih arhitekturnih detajlov malo verjetna.

7. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Romarska cerkev na Ptujski Gori (tudi Bazilika Marije Zaveznice ali Nova Štifa), 1398–1420 (začetek 15. st. okoli leta 1400), mednarodni gotski slog.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Veliko stavbno gmoto z nizkim oktagonalnim zvonikom nad pročeljem razgiba vertikalna rast trikrat stopnjevanih opornikov na zunanjsčini ladje in apsid. ♦ Stene se odpirajo z visokimi šilasto zaključenimi okni (v = 9 m) z variacijami bogatega krogovičja (tri- in štirilistni, ribji mehur). ♦ Kamnoseško členjen je tudi glavni šilasti portal s profiliranim ostenjem in bogato oblikovanim stebrom na sredini. ♦ Stavbo je nekoč krasila vhodna dvonadstopna lopa z baldahinom in mnogo višji zvonik, ki se je po požaru po udaru strele porušil. ♦ Stavba ima longitudinalni, triladijski tloris s stopnjevanim korom. Glavna ladja je za eno obočno polo daljša od stranskih. ♦ Mogočen dvoranasti notranji prostor, predeljen s 4 pari snopastih stebrov, je triladijska struktura z nekoliko višjo in širšo osrednjo ladjo (t. i. stopnjevana cerkev). ♦ V glavni ladji je dvojnoparalelni, v stranskih pa križnorebrasti obok. Ladje se iztekajo v večjo srednjo (z obočno zvezdo) in manjši stranski apside. ♦ V notranjosti je vidna tendenca gotške arhitekture po poenotenju prostora z ukinjanjem razlike med višino glavne in stranskih ladij (princip stopnjevane cerkve, povezovanje prostorskih enot v enovit prostor, ki se kaže v dvoranskih cerkvah). ♦ Celoto pomembno dopolnjuje kiparsko okrasje, konzole, sklepniki z grbi, kapiteli, stenske niše in sedilije. Izstopa baldahinski Celjski oltar. Nekoč je stal sredi cerkve, zdaj je pod obokom južne apside. ♦ Najznamenitejša plastika je milostni relief Marije s plaščem, pod katerim je zbranih 80 oseb posvetnega in cerkvenega stanu, ki je bil sprva postavljen v timpanu glavnega portala, zdaj pa je vzdani v baročni veliki oltar. ♦ Pomembni so še: kip sv. Jakoba in reliefi Marijina smrt, Poklon kraljev in Angeli z grbi. Lahko opredelimo, da je kipe ustvarila Ptujskogorska kiparska delavnica. ♦ Kiparstvo in slikarstvo ima slogovne značilnosti mednarodnega mehkega sloga: mehko gubana draperija, sloke, elegantne figure, S-linija, gotski kontrapost, motiv koraka, lepotnih obrazov (nasmešek, mandljaste oči, rdeča ličeca, modne pričeske ...).
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Gotška cerkev simbolizira zemeljsko predstavo o nebeškem mestu Jeruzalem. To podpira okrasje rastlinskih oblik, ki spominja na raj, in vitrajna okna, ki obarvajo svetlobo in dajejo z barvnimi lisami v prostoru občutek, da je stavba zgrajena iz poldragega in dragega kamenja. ♦ Pomembno vlogo ima v simboliki svetloba, ki s teološkimi razlagami po sirijskih mistikih in z interpretacijo opata Sugerja ponazarja Boga. Zato je gotski prostor še posebno izdatno osvetljen v najsvetejšem, kornem delu z velikimi okni. ♦ Gotška umetnost se je v tem času poskušala približati verniku in postati bolj priljudna, kar se je kazalo v poenotenju prostora pod skupnim baldahinom za vse vernike. ♦ Tudi lepota mednarodnega mehkega sloga, v katerem je izdelano okrasje, je vernika pritegnila s tem, da mu je ugajala.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev je nastala kot zaobljubna ustanova (ex voto) štajerskih plemičev, Ptujskih, pa tudi grofov Celjskih, verjetno kot zahvala po vrnitvi iz bitke pri Nikopolju v Bolgariji, tragičnem porazu krščanske vojske od Turkov. ♦ Cerkev se je kmalu uveljavila kot eno izmed romarskih središč v širšem prostoru Štajerske, namenjena človeku, ki išče uteho in zaslombo pri Mariji, materi vseh, in pri priprošnjikih. O tem priča ikonografija kiparskega okrasja: Marija Zaveznica s plaščem, Sočutna, Kristus z orodjem mučeništva in svetniki, ki predstavljajo milostne podobe in vzbujajo sočutje in kažejo na dobra dejanja. ♦ Spomenik kaže na naše kulturne vezi s srednjeevropskim prostorom, saj je cerkev gradila stavbarska delavnica iz kroga delavnice Petra Parlerja, drugega stavbenika katedrale v Pragi, kar naš prostor povezuje z večjimi sodasnimi umetnostnimi središči, kakršna sta Praga in Dunaj. Že pred to cerkvijo so pri nas sodelovali pri zidavi cerkve na Hajdini. ♦ Stebri, tlaki, portali in stopnišče so izklesani iz ptujskogorskega peščenjaka. ♦ Je značilna umetnina mednarodnega gotskega sloga in najlepši gotski arhitekturni spomenik na Slovenskem, pa tudi eden redkih celostno ohranjenih spomenikov srednjeveške umetnosti. ♦ To je velikopotezen projekt, ki ga je uresničilo plemstvo. Njegova finančna moč je zagotavljala hitro gradnjo ter kakovostno gradbeno, kiparsko in slikarsko delavnico. Zato se kažejo v stavbi tehnične novosti (shema obokanja) in sodobne arhitekturne težnje po ustvarjanju dvoranskega prostora.

<ul style="list-style-type: none"> ♦ Ptujška Gora predstavlja najstarejšo stavbo pri nas s tako zasnovanim prostorom, to je zgled za gradnjo cerkva na Gorenjskem, predvsem sv. Kancijana v Kranju. ♦ Cerkev predstavlja še danes pomemben romarski cilj in duhovno središče. Relief Marije Zavetnice s plaščem je ena najpriljubljenjših nabožnih podob na Slovenskem.

8. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Sandro Botticelli, <i>Pomlad</i> (tudi orig. <i>La Primavera</i>), ok. 1478, jajčna tempera na leseni plošči, 203 x 314 cm (velike mere), Galleria degli Uffizi, Firenze, Italija, zgodnja renesansa.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pred nami je razgibana skupina likov pred ozadjem, ki ga v celoti prekriva rastlinje. ♦ Središče kompozicije je Venera, postavljena v obok iz rastlinja. ♦ Kompozicijo oblikujejo različni trikotniki. Vrh največjega predstavlja Kupido nad Venerino glavo, zaključen je z Merkurjem na levi in Zefirom na desni strani. ♦ Upodobljeni liki so oblikovani plastično, njihova telesnost je realistična, čeprav slikar ohranja občutek lebdenja in nezemskosti mitoloških bitij. ♦ Barve niso močne in kontrastne, temveč umirjene, kar je značilno za zgodnjo renesanso, ki se je zgledovala po belini marmornatih antičnih kipov. ♦ Svetloba na sliki je nevtralna, ni usmerjena, temveč rahlo mistična in poudarja mitološko razpoloženje na sliki. ♦ Ozadje je v celoti zastrto z rastlinjem in drevjem. Svetloba se prebija med drevesi.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika predstavlja alegorijo pomladi in je bila naslikana kot poročno darilo za Lorenza di Pierfrancesca de' Medici, bratranca Lorenza Veličastnega. Njen glavni vsebinski poudarek je zato poživljajoča in obnavljajoča moč ljubezni, predvsem v duhu florentinskega neoplatonizma, ki ne poudarja telesne ljubezni, temveč ljubezen kot zbirko vseh človeških vrlin. ♦ Alegorija naj bi prikazovala tudi preobrazbo iz enega stanja v drugega, na primer prehoda iz otroške v odraslo dobo ali iz samskega stanu v zakonsko zvezo. Pri sestavi ikonografskega programa naj bi sodeloval Marsilio Ficino, znani humanist medicijskega neoplatonističnega kroga. ♦ Upodobljeni liki od leve proti desni so: Merkur, tri Gracije, Venera s Kupidom, Flora, nimfa Hlorinda in Zefir (zahodni veter). Prva zgodba transformacije je Zefirjev lov nimfe Hlorinde. Zahodni veter naj bi nimfo ujel in jo posilil, ta pa naj bi se spremenila v Floro, kar nakazujejo cvetice, ki se spuščajo iz njenih ust in krasijo Florino prosojno obleko. Na levi strani slike pa so tri plesoče Gracije. V sredini stoji Venera, ki predstavlja Humanitas, dobrosrčno človečnost, s Kupidom nad glavo, ki je vse te transformacije tudi povzročila. V desnem kotu je Merkur, simbol razumnosti, popolno nasprotje Zefirja. ♦ Nekatero interpretacije povezujejo posamezne like tudi z letnimi časi oziroma meseci v letu, Zefir naj bi predstavljal zimo, ki se spremeni v pomlad (Hlorinda in Flora), temu sledi April, ki ga predstavlja lik Venere in Maj, ki ga predstavlja Merkur, ki razganja oblake. ♦ Božanstva niso oblečena po antični, temveč po sodobni modi. ♦ Na sliki naj bi bilo naslikanih tudi okrog petsto različnih vrst rastlin tako realistično, da so jih med njimi botaniki prepoznali zelo veliko. ♦ Nekateri avtorji povezujejo vsebino slike s tedanjo popularno kulturo, kakor se je kazala pri običajih krašenja poročnih sob, pripravljanju poročnih slovesnosti ali turnirjev s poezijo. ♦ Slikar je bil velik mojster pri predstavitvi zapletenih filozofskih misli v likovni jezik.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Botticelli je bil učenec fra Filippa Lippija. Razvil je metodo trdne risbe, z jasnimi obrisi, s čimer je dosegel izjemno eleganco svojih podob. ♦ Sandro Botticelli je bil eden izmed humanističnih intelektualcev, ki so se zbirali na dvoru Lorenza Veličastnega iz družine Medici. Na njegovo delo je močno vplivala antika ter estetski kanon platonizma in neoplatonizma. ♦ Pri mitoloških likih Botticelli izraža lepotni ideal, ki po neoplatonistični filozofiji simbolizira dobroto oziroma lepoto duha. ♦ V njegovem delu se kažejo pridobitve časa, florentinske zgodnje renesanse, z uporabo perspektive in bledeh barvnih tonov (vzori v antičnem kiparstvu), čeprav ni tako znanstveno usmerjen kakor sodobniki ter ga bolj privlačita mističnost in duhovnost. ♦ Slikarji v 15. stoletju v Italiji so vsebino dela podredili željam naročnika, ki jim je posredoval vsebinski program dela. ♦ Slike tako velikih mer, kakršna je <i>Pomlad</i>, so bile pred tem namenjene izključno upodabljanju verskih motivov. Profano monumentalno slikarstvo ni obstajalo. Okraševanju domov so bile namenjene tapiserije in <i>Pomlad</i> precej spominja nanje s postavitvijo figur in z rastlinskim ozadjem.

<ul style="list-style-type: none"> ♦ Ob filozofskem sporočilu je bil namen slike tudi, da je slavila Medičejce in njihov sofisticirani, vizionarski in zaljubljeni odnos do umetnosti in kulture. ♦ Slika je bila pozabljena do 19. stoletja, ko so slikarjeva dela ponovno zaslovela.
--

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Ivana Kobilca, <i>Poletje</i>, 1889–1890 (konec 19. stoletja), olje na platnu, 180 x 141,5 cm (slika večjih mer), Narodna galerija, Ljubljana, realizem.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tri osrednje figure, ženska, deček in deklica, so postavljene v piramidalni kompoziciji nekoliko levo od sredine in predstavljajo jedro slike. Kompozicijo dopolnjujeta dva deška lika v ozadju. ♦ Z rahlim zamikom iz središčne osi nam slikarka sporoča, da slika ni samo skupinski portret treh oseb, temveč tudi razpoloženska krajina, s spojem figuralne skupine in krajine pa se celota spreminja v alegorijo poletja. ♦ Format je primeren za figuralno sliko, za krajinsko bi bil ustrežnejši ležeč pravokotnik. ♦ Vrsta likovnih elementov pripomore k učinku prostorskega poglobljanja (travnik v ospredju, ki se diagonalno nadaljuje do dveh tretjin desnega roba slike, za njim ograja in za njo drevje, ki sega do zgornjega roba slike, tako da neba ne vidimo). ♦ Dolg, poševno postavljen lesen plot sliko predeli na temnejšo spodnjo desno in svetlejšo levo zgornjo polovico ter poveže dogajanje v ospredju z ozadjem, saj zariše diagonalno skozi prostor. ♦ Dva dečka, ki se skupini približujeta iz ozadja, sta v skladu z linearno perspektivo izrazito pomanjšana, s čimer se občutek poglobljenega prostora še poveča. ♦ Visoko očišče je postavljeno ob zgornji rob ograje na desni strani. ♦ Uporabljena je tudi barvna perspektiva; temnejši toni iz ozadja so uravnoteženi z odtenki svetlo zelene na osončenih poljih v ospredju. ♦ Madeži zelene, ki kot vzorec prepredajo celoten pravokotnik slike, ustvarjajo učinek ploskovite slike v nasprotju z učinkom poglobljanja. ♦ Detajli obeh dečkov v ozadju so zelo natančno izslikani, kar ni v skladu z velikim globinskim izrezom prostora, ki ga slika prikazuje, saj bi morali biti odmaknjeni detajli zamegljeni. ♦ Natančne, risarske poteze, s katerimi je slikarka oblikovala figure in cvetje v kiti, se pri okolici in svetlobnih učinkih nekoliko zmeščajo ter so bolj pastozne.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Pred nami je slikarsko natančen opis doživetja poletnega počitniškega prizora v prijetnem razpoloženju na podeželskem vrtu v svežih odtenkih podalpskega zelenja. ♦ Pet likov, trije osrednji in dva stranska, so: ženska, sedeča na klopi kot mestna gospodična v podeželskem okolju, ki se dostojanstveno in ljubko igra z vaškimi otroki in plete kito cvetja, otroka, ki ji podajata cvetice, ob ograji se iz ozadja trojici približujeta še dva fantiča in prinašata novo cvetje. ♦ Osrednji trije liki so osebe iz slikarkinega sorodstva, njena sestra Fani, bratranec Blekov Janezek in njegova sestra Katrica. ♦ Prizor se dogaja v idiličnem naravnem okolju, vse je pregledno, varno in prikupno, zrak je čist in svež. ♦ Enostavno oblikovani vrtni arhitekturni elementi, ograja in klop, nezmotljivo označijo ambient podeželskega vrta. ♦ V ta prostor je iz tujega okolja prišla mladenka, ki se s svojo meščansko obleko od tega prizorišča razlikuje; prikazan je trenutek vrnitve v domače okolje, sentimentalni in srečni, vendar z očitnimi sledmi odtujenosti od tega sveta – idilični trenutek srečne zatopljenosti v delo pa premaguje družbene razlike; to je preprost svet, v katerem ni prostora za tragične zgodbe in družbene stiske. ♦ Pred nami je alegorija poletja, časa, ko je sonce na vrhuncu moči, ko vse cveti in sadje obrodi (kot slikarska in kiparska tema je bila znana od pozne antike ter priljubljena v renesansi, baroku in umetnosti 19. stoletja).
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikarka se je na delo pripravila tako, da je sama posnela 4 fotografije, na katerih je razpostavila mladenko in dva otroka, tako kakor jih vidimo na sliki; s tem, ko je uporabila fotografijo, je pokazala, da brez zadržkov sprejema moderne tehnične novosti. ♦ Slika je nastajala v počitniškem vzdušju na materinem domu v Podbrezju v dveh poletjih, 1889 in 1890; to je bil prelomni čas, ko je prejšnjo prevlado rjavih tonov nadomestila moderna svetla paleta, ki sta jo zaznamovala plenerizem in impresionistične svetlobne raziskave, kljub temu

	<p>slika ni spontan, temveč premišljen in naštudiran plener, zasnovan v smislu velike salonske podobe.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikarka se je predvsem posvečala figuralnemu slikarstvu, zlasti portretom in žanrskim upodobitvam iz meščanskega in kmečkega življenja, ustvarila je tudi veliko cvetličnih tihožitij. ♦ S tem delom se je slikarka leta 1891 uspešno in odmevno predstavila na pariškem Salonu (tja je poslala še <i>Likarice</i>). ♦ To je drugo najpriljubljenejše delo po <i>Kofetarici</i>, ki je doživelo že ob nastanku pohvale v tujini in doma. ♦ Sliko sta z naravnim prizoriščem, otroškimi liki in kompozicijo napovedali malo prej dokončani deli manjšega formata, <i>Pri vodnjaku</i> in <i>Iz malega sveta</i> (obe ok. 1898). ♦ Slika je narejena po okusu družbe, v kateri se je slikarka gibala in za katero je delala, vendar kaže tudi na ambiciozne težnje, slediti sodobnim tokovom v umetnosti. ♦ V času, ko se je Ivana Kobilca odločala za slikarsko pot, so morali mladi iz Slovenije umetniško izobrazbo pridobivati v tujini, kar je bilo za dekleta še težje, saj so bila ženskam vse do konca 19. stoletja vrata akademij zaprta. ♦ Slikarka se je izobraževala najprej na Dunaju in potem v Münchnu, ki je bil v tistem času najnaprednejše nemško umetniško središče; tja se je odpravila prva med slovenskimi slikarji, potem se je izobraževala še v Parizu, kjer so bili za njeno delo bolj kakor impresionisti pomembni francoski realistični slikarji druge generacije. ♦ Uvrščamo jo med slovenske realiste: brata Janeza in Jurija Šubica, Jožefa Petkovška, Antona Ažbeta, Ferda Vesela. ♦ Ivana Kobilca je prva pomembna slovenska slikarka, ki ostaja vse do danes ena naših najpomembnejših umetnic.
--	--

7. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Gian Lorenzo Bernini, <i>Zamaknjenje sv. Terezije Avilske</i>, 1647–1652, kapela družine Cornaro, cerkev Santa Maria della Vittoria, Rim, marmor, pozlačen les, bron, štuk, v = 350 cm velike mere, barok.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Za oblikovanje v baroku je značilno ustvarjanje celostne umetnine, pri čemer se povezujejo arhitektura, kiparstvo in slikarstvo v celovito doživetje. ♦ V plitvi kapeli družine Cornaro je Bernini z arhitekturnimi elementi ustvaril miniaturnen gledališki prostor iz odra nad oltarno mizo, okvirjenega z zalomljenim tempeljskim čelom, nakopičeni so še drugi arhitekturni elementi: dvojni korintski stebri, okvir iz pilastrov, akantni friz. Sem je postavljen lik zamaknjene sv. Terezije, ki lebdi na oblaku iz svojih vizij in angela, ki ji s puščico meri v srce. ♦ Na levi in desni stranski steni kapele sta dobili prostor dve navidezni loži s 7 reliefnimi portreti družine Cornaro, katere člani opazujejo in v razgibanem pogovoru komentirajo dogajanje na odru. ♦ Značilnost baročnega oblikovanja je prepletanje različnih materialov (večbarvni marmorji, bron, les, pozlata, štukatura), kontrasti različnih tekstur in obdelav materialov (globoko klesanje, hrapave in gladko brušene površine) ter izjemna tehnična dovršenost. ♦ Celota je kompozicijsko sestavljena in asimetrična (različne poudarjene diagonale, več sestavljenih kompozicijskih shem: trikotna, romboidna, dvodelna členitev). ♦ Figure so razgibane, postavljene v izrazite kontraposte, zasuke, imajo dramatične geste, oblečene so v bogato nagubano draperijo, izrazi na obrazih so zamaknjeni ali kažejo dramatična čustva – patos. ♦ V kompozicijo so vključeni različni viri svetlobe (naravna snovna svetloba skozi: okno za svetišnim čelom in okno nad oltarjem; umetna svetloba; upodobljena svetloba). ♦ Zgodba je prikazana na vrhuncu dramatične napetosti.
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Motiv je čutna ponazoritev mistične izkušnje Boga, kakor jo je opisala španska mističarka in reformatorica karmeličanskega reda iz 16. stoletja, redovnica Terezija Avilska v svojem delu <i>Življenje (Vida)</i>, leta 1622 je bila razglašena za svetnico. ♦ Svetnica je mistično izkušnjo in nebeško blaženost doživljala skozi svetlobo, iz katere se je oblikoval in utelesil angel, ki jo je nekajkrat zabodel v srce z gorečo puščico. Pri tem ji je zadal ostro bolečino, v kateri je nemočno otrpnila, a hkrati čutila gorečo božjo ljubezen. ♦ Motiv sledi programu tridentinskega koncila in protireformacijske umetnosti, ki naj v vernikih pogloblja vero in kaže njeno moč, tako da nagovarja vse čute in domišljijo. ♦ Kljub nazorni čutni telesnonasladni ponazoritvi svetničine mistične izkušnje, v kateri lahko prepoznavamo tudi erotične poudarke, naj bi bilo delo tudi izraz avtorjevega globokega

	<p>verskega prepričanja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Na tleh kapele na dveh okroglih ploščah se pojavita okostnjaka kot opomin na minljivost in smrt – <i>memento mori</i>.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Delo je nastalo za zasebnega naročnika, beneškega kardinala Federiga Cornara, ki si je kapelo izbral za grobnico, zato so v njej v loži tudi portreti njegovih moških prednikov, kardinalov in beneških dožev (med njimi je domnevno umetnikov avtoportret). ♦ Delo je vrhunec rimskega baroka v načinu oblikovanja celostne umetnine ter v čutni ponazoritvi in interpretaciji vsebine, kakršno je zahtevala protireformacijska umetnost. ♦ Pomenilo naj bi tudi mejnik v umetnikovem opusu, ko je Bernini po neuspeli gradnji zvonikov bazilike sv. Petra, izgubil vodilno vlogo rimskega umetnika. Z oblikovanjem kapele pa se je ponovno uveljavil kot vodilni umetnik na papeškem dvoru.

8. naloga

EO	Odgovori
1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Jože Plečnik, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, 1936–1941, reprezentančna stavba, arhitektura prve polovice 20. st., moderni klasicizem.
2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kubična stavba posnema obliko in vlogo, ki jo je imela njena predhodnica, Knežji dvorec, in s svojo kubično gmoto naredi na gledalca že od daleč monumentalen učinek. ♦ Spominja na renesančne mestne palače, predvsem na florentinske <i>palazze</i>. ♦ Stavbni plašč s kombinacijo kamna in opeke spominja na antične vzore ali na kraško arhitekturo. ♦ Stena se razvije od težke rustike iz kamna v pritličju do lažje opečnato-kamenite stene, ki jo členijo pomolno izstopajoča (angleška) okna, v prvem in višjih nadstropjih, vse do izstopajočega, poudarjenega venčnega zidca. ♦ Tloris stavbe skorajda kvadratne oblike z eno poševno stranico je prilagojen nepravilni obliki zemljišča in je v notranjščini izravnani z dvojnimi okni čitalnice. ♦ Veliki navpični okni na stranskih fasadah, ki zaključujeta stranski stranici čitalnice, sta dodatno poudarjena z monumentalnima jonskima stebroma, postavljenima na sredino oken, in zarišeta prečno os. S tem zunanjščina razkriva notranjo ureditev stavbe. ♦ Enaka je pomembnost vseh treh cestnih fasad stavbe. ♦ Nad stranskim vhodom na vzhodni strani je postavljen kip Mojzesa Lojzeta Dolinarja iz leta 1927. ♦ V notranjščini najdemo množico rokodelskih detajlov, bogastvo različnih tehnik, od ulivanja kovin do inkrustacij (razkošna vrata, ki vodijo v razstavni prostor), kovanega železa (rešetke na oknih), ulivanja balustrov iz umetnega kamna (ki spominjajo na antične vaze).
3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Premišljena je izbira materialov, ki naj s svojo žlahtnostjo povzdigujejo arhitekturo. ♦ Od vhoda v stavbo se obiskovalec ritualno vzpenja skozi mračno in tesno stopnišče k svetlobi nad vhodom v veliko čitalnico. ♦ Stopnišče s stebri poudarja monumentalno os vzpenjanja od glavnega vhoda k čitalnici kot vrhuncu poti k spoznanju. ♦ Nekateri arhitekturni detajli so primer industrijske estetike 19. stoletja (ograja v čitalnici je sestavljena iz serijskih jeklenih plinskih cevi). ♦ To je simbolna katedrala slovenskega duha, ki ima simbolno-reprezentančo vrednost za slovenski narod.
4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Plečnik je želel mesto Ljubljana obogatiti z mestno palačo, tako kakor so florentinske mestne palače v renesansi prikazovale mestni kulturni razcvet. ♦ Arhitektura je zrasla na mestu leta 1895 porušenega zgodnjebaročnega Knježjega dvorca iz 17. stoletja. ♦ Priprave na gradnjo stavbe so trajale od leta 1930, ko je nastal prvi Plečnikov načrt, do leta 1936. ♦ Ivan Vurnik je pripravil načrt, ki je bil sodobnejši od Plečnikovega in ga je tuji izvedenec bolje ocenil. ♦ V arhitekturi zasledimo zglede Plečnikovega dunajskega učitelja Otta Wagnerja in nemškega arhitekta Gottfrieda Semperja, ki je kot teoretik vplival na Plečnikova izhodišča. ♦ Jože Plečnik je tisti arhitekt, ki je najbolj zaznamoval podobo Ljubljane. ♦ NUK je njegovo najpomembnejše delo v tem mestu, vrhunec "Plečnikove Ljubljane". ♦ Leta 1944 je na NUK strogavilo letalo in precej poškodovalo veliko čitalnico.